

Purvīša balvas nominanti Artūrs Arnis un Liene Mackus: Mākslā svarīga dzirkstele un apskaidrība

Purvīša balvas 2015. gada pirmā ceturkšņa nominanti nu jau ir zināmi. Starp viņiem ir arī mākslinieki Artūrs Arnis un Liene Mackus. Viņu saņēmēši nomināciju par izstādi "Ziemas miegs".

"Maģiska un daudzslāņaina izstāde, kas ar vizuāliem impulsiem, gaismu, skaņu, unikālo telpas aranžējumu un pazemināto gaisa temperatūru tajā, pirmkārt, iedarbojas uz maņām un tikai tad ļauj pieslēgt analītisko prātu.

Uzlūkojot miegu un sapni kā ceļu pie savām "nomodā nepieejamajām sajūtām", mākslinieki atsaucas uz dziļu psiholoģiju un Junga arhetipu teoriju, reizē radot pseidoantropoloģisku vīziju par izziņai pakļautām šamanisma garīgajām praksēm.

Elegantās vitrīnās izkārtotie filigrānie tēlnieciskie objekti - antropomorfi tēli un ainavu fragmenti - šķiet kā "izgriezti" no kāda senajām civilizācijām veltīta muzeja ekspozīcijas, reizē distancēti un robežas pārvaroši," par izstādi stāsta LNMM Krājuma darba vadītāja Daina Auziņa.

"Izstādes nozīme nav balstīta tikai interesē par noteiktu individuālu vai kolektīvu ne-reālā vai "nobīdītā realitātes" stāvokli. Izstādē valda fragmentārs inscenējums, taču tieši fragmentārisms liedz tai kļūt par vienvirziena ceļu uz kādu mākslinieku iecerētu "ideju".

Insceņējums nozīmē laika momentu, kas šeit vēl iegūst dažādu tautu šūpuļdziesmu skanisko veidolu. Taču tādējādi skatītājam mākslas valodā tiek artikulēts nevis kāds individuāls vai kolektīvs pirmsmiegs, apziņas atslēgšanās, aiziešanas no reālā stāvoklis, bet gan nozīmīga, pārsvarā sievišķas pieredzes daļa – šūpuļdziesmas bērniem parasti dzied sievietes.

Sabalansēts dažāda dziesmu skaļums organizē skatītāja ķermeņa atrašanās vietas un uzmanību arī uz miniaturajiem telpiskajiem objektiem un to mimētiskajām ēnām. Citiem vārdiem: skaniski virzīta, sievišķā pieredzē balstīta refleksija, kuras objekts ir sapnis par dabas atdarināšanu," papildina Latvijas Mākslas akadēmijas asociētais profesors Jānis Taurens.

Intervijā abi mākslinieki dalās atmiņās par izstādes "Ziemas miegs" idejas gūšanu, darbu, kā tā tapusi, kā arī atklāj savu vērtējumu par mākslu Latvijā.

Kāds bija jūsu izstādes galvenais vēstījums, ko vēlējāties nodot auditorijai?

Artūrs Arnis (AA): Izstāde galvenokārt ir balstīta uz juteklisku, dziļu, nejdziensisku pasaules veidolu. Par to nav tik vienkārši runāt vārdos, daudz vienkāršāk to ir apjaust. Mums taču ir tik daudz maņu, tāpēc arī tā primārā doma bija izveidot tādu izjūtu pasauli, kas veidojas mūsos iekšā. Izstāde ir veidota tēlos un izjūtās.

Kā radās ideja šim darbam?

L.M.: Impulss nāca no Artūra dzīves Berlīnē.

A.A.: Jā, es jau sen gribēju izveidot izstādi, kurā pietuvināties skaņai mākslas izpratnē, bet iepriekš nezināju, no kā sākt. Dzīvojot Berlīnē, radās ideja. Tur satiku dažādus cilvēkus no neiedomājamākajām pasaules vietām, kas man bija eksotika. Tajā brīdī izmantoju gadījumu un lūdzu viņiem iedziedāt šūpuļdziesmas katram savā valodā.

Uzstādījums bija tikai viens – lai viņi dzied no galvas un ar savu dziesmu mēģina iemidzināt bērnu. Tas bija ļoti interesanti, jo viņi dziedāja katrs savā valodā, bet tajā pašā laikā šīs šūpuļdziesmas bija tik vieglas, saprotamas un izjūtamā, ka tās tik tiešām darbojās, lai iemigtu. Tad arī radās doma šīs šūpuļdziesmas apspēlēt un veidot izstādi.

Kā jums izdevās vienā izstādē tik veiksmīgi apvienot skaņu, scenogrāfiju un tēlniecību?

L.M.: Tas nāca organiski, jo pamats jau bija šūpuļdziesmas, un pēc tam mēs tikai audzējām to intīmo telpu klāt. Mūsu mērķis bija radīt intimitāti, pietuvoties tādām nerealitātes sajūtām un formām.

Par izstādi teikts, ka stāsts ir par miegu kā neparastu apziņas stāvokli, kas ļauj pietuvoties nomodā nepieejamajām sajūtām. Kā šis miegs izpaužas izstādē?

L.M.: Izstādē var vilkt paralēles ar ziemu un ar mūsu latvisko dzīves izjūtu. Reizēm ir tāda sajūta, ka mēs ziemā iekapsulējamies, nedaudz mainām savu režīmu un vairāk vēršamies uz iekšu. Tas dabas moments šeit ir ļoti svarīgs.

A.A.: Vēl arī gribējām pateikt, ka miegs kaut kādā blakus nozīmē ir arī mūsu pasaule, kura mums ir klātesoša katru nakti, bet tā ir pavisam nekontrolējama. Miegā tie esam mēs, tā nav ārpusē, un tāpēc mums šis miegs ir kā tāda iekšējās pasaules apzināšana. Vienīgi jāskatās, cik šī apzināšana ir iespējama un cik liela interese mums par to ir.

L.M.: Tā ir arī interese iziet no savas ikdienības.

A.A.: Varētu arī teikt, ka tas miegs ir mūsu transcendence. Tā ir māksla apcerēt.

Kā ir sastrādāties vienā izstādē diviem māksliniekiem, jo, kā saka, mākslinieks tomēr ir individuālists?

L.M.: Vieglāk noteikti ir tad, ja strādā dažādās tehnikās, kā tas ir mums ar Artūru. Mēs nejaucamies viens otra lietās. Artūrs darbojas ar skaņu un scenogrāfiju, es atkal vairāk ar formu.

A.A.: Kopā apvienojoties sanāk arī plašāks ieroču arsenāls.

Kādi jums līdz šim ir bijuši lielākie pārsteigumi latviešu mākslā?

L.M.: Mani noteikti pārsteidza Andris Eglītis ar savu izstādi "Dzīves apstākļi". Izstādē bija tādas ikdienišķas gleznas. Līdz šim likās, kur tad vēl ar to glezniecību varam aiziet, bet viņa darbi pārsteidza ar aizmirstu vienkāršību.

A.A.: Jā, šīs gleznas arī mani pārsteidza. Tās bija ļoti lielas un ļoti viegli radītas lietas. Ietilpīgas savā vienkāršībā. Kā arī mani patīkami pārsteidza monumentālās gleznas vecajā Cēsu stacijas ēkā. Šajā izstādē bija apvienojies aizaugušais dzelzceļš ar Latvijas dabu, kas visu padarīja ļoti jūtīgu. Tādos brīžos var apbrīnot to sajūtas lietas precizitāti, kā arī apjaust tādu jaudu, varēšanu un uzdrīkstēšanos.

Kas jums ir vissvarīgākais, radot mākslas darbu?

L.M.: Ļoti svarīga ir daudznozīmība, lai skatītājam būtu daudz vietas iztēles brīvībai.

Kā ir ar mākslas brīvību Latvijā? Vai varat pateikt visu, ko vēlaties, vai dažreiz paliek arī kaut kas nepateikts?

L.M.: Nevaru iedomāties neko tādu, ko es nevarētu pateikt.

A.A.: Man pat gribētos teikt, ka drīzāk ir otrādāk. Mēs varēt "šaut" vēl vairāk, jo mēs ļoti brīvi varam parādīt dažādas lietas. Domāju, ka tādā ziņā šī mākslas burbuļošana varētu būt arī ekspresīvāka, ne tik institucionalizēta. Mums taču ir ļoti pateicīga vide, kurā mums tikai "kurināt" vajag, bet kādreiz šķiet, ka mums tiešām pietrūkst malkas.

L.M.: Piekrītu, Latvija tiešām ir pateicīga vieta, lai kaut ko radītu. Mums ir daudz telpas – gan radošās, gan tīri praktiskās. Tas ir brīnišķīgi.

Kas ir nozīmīgākais novērtējums, kad saprotat, ka darbs ir izdevies un par to ir gandarījums?

A.A.: Tas ir tad, kad kāds personīgi nozīmīgs cilvēks pasaka, ka viņam kāds konkrētais darbs ļoti patika.

L.M.: Jā, tas ir nozīmīgi, kad kāds piezvana vai satiek uz ielas un pasaka, ka darbs ir izdevies.

Cik nozīmīgi ir apbalvojumi mākslinieka dzīvē?

L.M.: Apbalvojumi ir tāds kā pūtiens burās, kas iedvesmo darīt vēl un vēl.

Kas ir svarīgākais, lai nonāktu pie kādas radošas idejas?

A.A.: Svarīga ir dzirkstele vai kāds pirmais impulss, apskaidrība un gribēšana.

L.M.: Un, protams, arī aizraušanās ar kādu lietu.